

Vlaams
Parlement

ingediend op **858** (2020-2021) – Nr. 2
6 juli 2021 (2020-2021)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Filip Brusselmans en Manuela Van Werde

over het voorstel van resolutie

van Karin Brouwers, Freya Perdaens, Steven Coenegrachts,
Manuela Van Werde, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele

over de versterking van het mediawijsheidsbeleid

en over het voorstel van resolutie

van Katia Segers, Hannelore Goeman, Hannes Anaf en Freya Van den Bossche

over een gecoördineerde
en transversale aanpak van cyberpesten

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Elisabeth Meuleman.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;
Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Sloomans;
Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;
Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;
Elisabeth Meuleman, Jeremie Vaneckhout;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muyters, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;
Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;
Maaïke De Rudder, Tinne Rombouts;
Els Ampe, Bart Tommelein;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:

Tom De Meester.

Documenten in het dossier:

- 858** (2020-2021) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
496 (2020-2021) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
– Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Voorstel van resolutie over een gecoördineerde en transversale aanpak van cyberpesten	4
1.1.	Toelichting door Katia Segers	4
1.2.	Verzoek tot hoorzitting	6
2.	Voorstel van resolutie over de versterking van het mediawijsheidsbeleid	7
2.1.	Toelichting door Karin Brouwers	7
2.2.	Toelichting door Manuela Van Werde	9
2.3.	Toelichting door Steven Coenegrachts	10
II.	Bespreking.....	10
1.	Tinne Rombouts.....	10
2.	Filip Brusselmans	12
3.	Katia Segers.....	13
4.	Steven Coenegrachts.....	14
5.	Manuela Van Werde	14
6.	Replieken	15
III.	Stemming	15
	Gebruikte afkortingen	16

Op donderdag 1 juli 2021 behandelde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media het voorstel van resolutie van Karin Brouwers, Freya Perdaens, Steven Coenegrachts, Manuela Van Werde, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele over de versterking van het mediawijsheidsbeleid.

De commissie behandelde het voorstel van resolutie in samenhang met het voorstel van resolutie van Katia Segers, Hannelore Goeman, Hannes Anaf en Freya Van den Bossche over een gecoördineerde en transversale aanpak van cyberpesten (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 496/1).

Het voorstel van resolutie over cyberpesten werd op donderdag 21 januari 2021 toegelicht door Katia Segers. Na de toelichting vroegen vijf stemgerechtigde commissieleden een hoorzitting met toepassing van artikel 35, 3, van het reglement van het Vlaams Parlement. De hoorzitting vond plaats op donderdag 17 juni 2021. Over de hoorzitting wordt een apart verslag uitgebracht (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 496/2).

I. Toelichting

1. Voorstel van resolutie over een gecoördineerde en transversale aanpak van cyberpesten

1.1. Toelichting door Katia Segers

Katia Segers licht op 21 januari 2021 het voorstel van resolutie van de Vooruitfractie toe. De eerste indiener definieert pesten als het doelbewust en herhaaldelijk kwetsen van een specifieke persoon. Ze beschouwt dit als een wijdverspreid maatschappelijk probleem: op school of op de werkvloer, in de jeugd- of sportvereniging enzovoort. Zodra er sprake is van sociale interactie steekt pestgedrag de kop op. De mensen leven niet langer met, maar in de media. Vanaf het ontwaken tot het slapengaan speelt het digitale element een rol. Samen met die technologische innovaties die het leven en de sociale relaties vergemakkelijken en verrijken, steken ook maatschappelijke uitdagingen en problemen de kop op, zoals het fenomeen cyberpesten.

Hoewel mensen online ook slachtoffer kunnen worden van pesterijen door onbekenden uit de hele wereld, is cyberpesten vaak een digitale uitloper van het klassieke pesten in het dagelijkse leven. De impact van cyberpesten op slachtoffers is echter vaak veel ingrijpender dan die van het klassieke face-to-facepesten.

Cyberpesters hebben ten eerste meer mogelijkheden en kanalen om te pesten. Het pestgedrag blijft daardoor niet beperkt tot een bepaalde sociale setting. Het stopt bijvoorbeeld niet aan de schoolpoort of werkplek, maar dringt tot zelfs in de slaapkamer door.

Cyberpesters kunnen relatief anoniem te werk gaan, met een pseudoniem, een onbekend nummer enzovoort. Daardoor is het soms moeilijk te achterhalen wie achter de pesterijen zit. Niet zelden veroorzaakt de moeilijke identificeerbaarheid van de dader extra gevoelens van machteloosheid en frustratie bij het slachtoffer. Cyberpesterijen blijven bovendien vaak langdurig zichtbaar. Wat één keer op internet heeft gestaan, verdwijnt niet meer. Het kan ook gedeeld worden. Katia Segers verwijst naar de bekende Vlamingen die slachtoffer zijn geworden van secundaire sexting.

Daders worden niet onmiddellijk geconfronteerd met hun acties. Ze zien niet welke schade ze aanrichten. Onderzoek wijst uit dat cyberpesters vaak minder spijt hebben

van hun daden dan traditionele pesters, wegens het uitblijven van de confrontatie met de effecten ervan.

Hoewel het beschikbare cijfermateriaal fragmentarisch is, wijst alles erop dat cyberpesten een significant probleem is in de gedigitaliseerde samenleving. In de schriftelijke toelichting heeft Katia Segers met cijfers de situatie voor kinderen en adolescenten geïllustreerd. Het commissielid roept op om dit in de komende jaren eveneens in kaart te brengen voor volwassenen.

Elk onderzoek heeft aangetoond dat de percentages ondanks alle preventie-initiatieven niet dalen. Het fenomeen raakt maar niet onder controle. Er is zelfs sprake van rapporteringsmoeheid.

Katia Segers erkent dat de Vlaamse Regering, ook in de vorige regeerperiode, al heel wat initiatieven heeft ontwikkeld, maar acht pas echt resultaten mogelijk als de beleidsaanpak gecoördineerd, gestructureerd en transversaal verloopt. Het uitgangspunt moet multistakeholders governance zijn. Iedereen moet met andere woorden mee in het bad: de overheid, de scholen en ouders, het werkveld, het middenveld enzovoort. De initiatieven in dat verband moeten ook worden geëvalueerd. Het grote risico van multistakeholders governance is dat bij verantwoordelijkheid van iedereen, niemand zich verantwoordelijk voelt. Het komt er dus op aan te garanderen dat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt.

Naast dit uitgangspunt pleit Katia Segers om in samenwerking met de industrie de mogelijke technologische oplossingen te onderzoeken. De overheid kan met nudging de socialemediabedrijven aanmanen om strengere default privacy settings te gebruiken en om de anonimiteit van pesters onmogelijk te maken. Ze kunnen bijvoorbeeld met emoticons positievere klemtonen leggen.

Onder meer professor Heidi Vandebosch van de Universiteit Antwerpen vraagt al jaren naar de oprichting van een onafhankelijk multidisciplinair Vlaams kenniscentrum cyberpesten. Voor Katia Segers kan zo iets een hefboom zijn, naar analogie met het Vlaamse mediawijsheidsbeleid dat pas echt op gang is getrokken met de oprichting van Mediawijs.

Naast het kenniscentrum, de multistakeholders governance en de technologische oplossing vraagt de Vooruitfractie aanvullende inspanningen, op basis van een multidisciplinaire aanpak die de grenzen van de gewesten en beleidsdomeinen overstijgt.

De indieners vragen in hun voorstel van resolutie dus een structurele aanpak, die bij voorkeur vanuit Welzijn wordt gecoördineerd, of eventueel vanuit een andere bevoegdheid. Ze moet alleszins in een coherent transversaal beleid ingebed worden.

De aanvullende inspanningen situeert het commissielid ten eerste op het vlak van wetenschappelijk onderzoek. Doel is een verfijnd raamwerk dat cijfers goed monitort en minder fragmentair maakt. De focus hoort niet alleen op kinderen en jongeren te liggen, maar ook op volwassenen. Er is onderzoek nodig over preventie, sensibilisering, melding, copingstrategieën en daderaanpak, met aandacht voor mogelijke samenwerking tussen hogescholen en universiteiten. De beschikbare kennis van de problematiek zelf en haar preventie en aanpak moeten worden geëvalueerd en bijeengebracht.

De tweede reeks aanvullende inspanningen heeft betrekking op de media. Nu al bestaan er brede sensibiliseringscampagnes zoals de Vlaamse Week tegen Pesten. Katia Segers pleit voor een veel bredere uitrol van dergelijke initiatieven, liefst gecoördineerd door Mediawijs. Ze vraagt om een specifieke toolkit voor volwassenen te ontwikkelen en onder bedrijven, sportclubs enzovoort te verspreiden. Voorts

vraagt het commissielid nog veel meer inzet op mediawijsheid en digitale competenties vanuit een multistakeholdersperspectief. Het initiatief van minister Dalle om een gedragscode voor influencers te ontwikkelen, vindt ze alvast een goede stap. Het mediabeleid moet ten slotte de openbare omroep en private media stimuleren om het thema cyberpesten op een evenwichtige manier te belichten in plaats van disproportionele aandacht te schenken aan buitensporige gevallen zoals met betrekking tot celebrity's.

Als eerste onderwijsmaatregel volgt Katia Segers het pleidooi van experts voor een 'whole school approach'. Een dergelijke aanpak combineert de vier strategieën educatie, structurele maatregelen, afspraken, en zorg en begeleiding, met de vier werkingsniveaus leerling, klas, school en omgeving. Leerlingen blijken immers veel te lang te wachten voor ze melding maken. De meldingen worden dan nog vaak opzijgeschoven of krijgen te weinig gevolg. De initiatieven van Mediawijs moeten meer bekendheid krijgen in het onderwijs. Mediawijsheid staat nu al in de eindtermen van het secundair onderwijs, maar Katia Segers acht het hoogst noodzakelijk dat dit wordt uitgebreid naar het lager onderwijs en zelfs naar de ontwikkelingsdoelen van het kleuteronderwijs. Kinderen spelen zelfs al op een- of tweejarige leeftijd met een iPad.

Het vierde betrokken beleidsdomein is Welzijn. Het meldpunt voor cyberpesten binnen 1712 moet beter vindbaar en bereikbaar worden. Dit veronderstelt een uitbreiding van 1712, ook buiten de schooluren. Voorts vraagt het voorstel van resolutie bijscholing voor zorgverstrekkers, artsen, hulpverleners en vertrouwenspersonen. Cyberpesten moet een bespreekbaar thema worden in het kader van welzijn op de werkvloer.

In het jeugdbeleid moet cyberpesten een plaats krijgen in de opleiding voor animatoren in het jeugdwerk. Er is bijscholing nodig voor vrijwilligers in het jeugdwerk.

Naast de vermelde Vlaamse beleidsdomeinen behelst de problematiek ook heel wat federale bevoegdheden, zoals de anonimiteit van de pester onmogelijk maken. Ten tweede betreft het een wettelijk kader voor ethisch hacken, aangezien hackers pesters efficiënt kunnen opsporen. Voorts vermeldt de spreker de afstemming met de initiatieven van het Centrum voor Cybersecurity België en de sensibilisering van politiediensten. Ten slotte moeten de socialemedia- en telecombedrijven worden aangemaand om werk te maken van de mogelijkheid om te melden en om er actiever op te reageren, met een strenger dan vandaag toegepast principe van safety by design.

Katia Segers besluit dat een heel brede aanpak nodig is.

1.2. Verzoek tot hoorzitting

Met toepassing van artikel 35, 3, van het Reglement van het Vlaams Parlement verzoekt Katia Segers om een hoorzitting te wijden aan het voorstel van resolutie.

Tinne Rombouts is gerust bereid om het voorstel van resolutie in de commissie te bespreken. CD&V erkent het belang van een algemene beleidsaanpak van het fenomeen pesten in al zijn facetten, zoals het Vlaams Parlement in onder meer de commissie Welzijn al vaker heeft besproken. Ook daar kwam al eens een gelijkaardig voorstel van resolutie, met dezelfde eerste indiener, op de agenda (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1472/1).

Freya Perdaens treedt *Tinne Rombouts* bij dat de Commissie voor Welzijn in eerste instantie de plaats is waar het probleem kan worden besproken. Ook zij heeft er geen probleem mee dat de commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media er een bespreking aan wijdt, maar vindt dit niet de juiste context om er hoorzittingen over

te houden. Er zijn trouwens raakvlakken met andere beleidsdomeinen als Onderwijs en Innovatie. De coördinatie is, ook volgens de beleidsnota Jeugd 2019-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 145/1), duidelijk toegewezen aan Welzijn.

Filip Brusselmans heeft er begrip voor dat de Commissie voor Welzijn misschien de beste plaats was voor een dergelijke hoorzitting. Maar aangezien het voorstel van resolutie vandaag nu eenmaal in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media voorligt, steunt het Vlaams Belang het voorstel om hoorzittingen te organiseren.

Elisabeth Meuleman vindt hoorzittingen nuttig. Het is nodig om na te gaan welke concrete uitwerking en regeringsondersteuning mogelijk zijn met betrekking tot de voorstellen van Katia Segers. Het Vlaams Parlement doet er goed aan om daarover experts aan het woord te laten. In welke commissie dat dan precies gebeurt, vindt de spreker minder relevant.

Steven Coenegrachts sluit zich aan bij de opmerkingen van Tinne Rombouts en Freya Perdaens.

Aangezien bij navraag blijkt dat vijf stemgerechtigde leden daartoe verzoeken, organiseert de commissie overeenkomstig artikel 35, 3, van het Reglement van het Vlaams Parlement op donderdag 17 juni 2021 een hoorzitting over het voorstel van resolutie (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 496/2).

2. Voorstel van resolutie over de versterking van het mediawijsheidsbeleid

Op donderdag 1 juli 2021 lichten drie indieners het voorstel van resolutie van de meerderheid toe.

2.1. Toelichting door Karin Brouwers

Karin Brouwers geeft aan dat de indieners van het voorstel van resolutie werden geïnspireerd door het voorstel van resolutie van Katia Segers over cyberpesten, maar dat ze de thematiek breder willen opentrekken. De geplande nieuwe beheers-overeenkomst met Mediawijs biedt een geschikte gelegenheid om een voorstel van resolutie te wijden aan de mediawijsheid.

Het is vooral belangrijk om transversale beleidsaandacht te hebben voor mediawijsheid. Die zit ook vervat in het Vlaamse regeerakkoord, in de beleidsnota Jeugd en in de beleidsnota Media 2019-2024 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 144/1). Voor minister Benjamin Dalle is dat een rode draad in het mediabeleid. Uit alle studies blijkt immers dat mediawijsheid en digitale geletterdheid in de snel evoluerende mediamaatschappij ontzettend belangrijk zijn voor de Vlamingen van alle leeftijden. De spreker verwijst naar de stortvloed aan desinformatie tijdens de coronapandemie.

Mediawijsheid is dan ook terecht een van de vijf prioriteiten in het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan van de Vlaamse Regering. De omgevingsanalyse daarvan definieert een aantal problemen en uitdagingen op het vlak van mediawijsheid bij kinderen en jongeren, waaronder:

- een blijvende nood aan weerbaarheidsofbouw;
- de nood aan de ontwikkeling van digitale en informatiemediavaardigheden;
- de nood aan een brede waaier aan mogelijkheden om geïnformeerd, actief en creatief om te gaan met alle vormen van online- en offlinemedi.

Voor een bewust, kritisch, veilig en geïnformeerd gebruik van media in een wereld die steeds internationaler en meer digitaal wordt, is het noodzakelijk dat kinderen en jongeren expertise opbouwen in de omgang met fenomenen als fake news en sexting, dat ze met privacy leren omgaan enzovoort.

Mediawijs, het Vlaamse kenniscentrum voor digitale en mediawijsheid, is bij uitstek de partner om dit beleid te concretiseren, in samenwerking met de betrokken sectoren. Het gaat hier om een transversaal thema. Vooral Onderwijs speelt een rol, maar ook Jeugd, Media, Welzijn enzovoort. De spreker vermeldde al dat er dit najaar besprekingen starten over de nieuwe beheersovereenkomst met het kenniscentrum na 2021. Ze pleit ervoor dat het Vlaams Parlement bij de start van deze onderhandelingen over die beheersovereenkomst zijn aandachtspunten meegeeft aan de regering. Vandaar dit voorstel van resolutie. Zoiets is ook gebeurd bij de beheersovereenkomst met de VRT.

De indieners vinden het essentieel dat er in het toekomstige mediawijsheidsbeleid een duidelijke focus komt op de functie van Mediawijs als sterke netwerkorganisatie, gericht op een aantal sleutelfuncties. De eerste sleutelfunctie is kennisdeling, het stimuleren van samenwerking met en tussen partnerschappen, de versterking van het engagement en de capaciteitsopbouw van partnerorganisaties. De tweede sleutelfunctie is informatieverstrekking aan beleidsmakers ten behoeve van de besluitvorming. De derde sleutelfunctie is gecoördineerde expertise-uitwisseling over en ondersteuning van bestaande initiatieven.

Bij het vastleggen van die aandachtspunten hebben de indieners zich vooral laten leiden door de zes aanbevelingen van het doorlichtingsrapport van het mediawijsheidsbeleid. Ten eerste moet er een participatief mediawijsheidsbeleid komen, met een duidelijke visie. Ten tweede verzoeken de onderzoekers om een heldere missie van het Vlaamse kenniscentrum voor digitale en mediawijsheid. Ten derde leggen ze de nadruk op een inclusief beleid, dat rekening houdt met de behoeften van alle burgers, vooral van de meest kwetsbaren. Ten vierde vragen ze een strategische afstemming van het beleid door samenwerking en door efficiënte coördinatie. Ten vijfde willen ze een doeltreffend en responsief mediawijsheidsbeleid, met voldoende capaciteit om in alle behoeften te kunnen voorzien. Ten slotte gaat het om de monitoring van mediawijsheid en digitale geletterdheid en om de evaluatie van programma's en initiatieven ter bevordering van mediawijsheid.

Deze onderzoekers zien een decretale verankering in het Mediadecreet niet als een noodzakelijke voorwaarde om duurzaam vorm te geven aan de prominentie van mediawijsheid, het beleid hieromtrent en de rol van Mediawijs als netwerkorganisatie en als project binnen imec. Ze pleiten vooral om samen te werken rond mediawijsheid en digitale inclusie vanuit de verschillende beleidsdomeinen. Ook met de bevindingen van het rapport Stimuleren van mediawijsheid bij kwetsbare groepen van het Rekenhof (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 37-A/1) en de resultaten van de Digimeter en Apestaartjaren hebben de indieners rekening gehouden in hun voorstel van resolutie.

Karin Brouwers gaat vervolgens in op drie concrete aandachtspunten met betrekking tot de nieuwe beheersovereenkomst met Mediawijs. Het eerste aandachtspunt is de transversale ambitie inzake het mediawijsheidsbeleid, dat als kompas moet worden gehanteerd. Dit veronderstelt coördinatie vanuit het beleidsdomein Media, met als doel om op termijn over alle beleidsdomeingrenzen heen een gemeenschappelijke visie op de mediawijsheid te ontwikkelen.

Het tweede aandachtspunt behelst een verder ontwikkelde continuïteit van de opdracht van Mediawijs, zodat het een coördinerend, innovatief, activerend, eigentijds en kruisbestuivend Vlaams kenniscentrum kan zijn. Daarbij moet Mediawijs ten eerste voortbouwen op het bestaande beleid om de mediawijsheid effectief te bevorderen in tijden van voortdurende technische en digitale veranderingen. Ten tweede moet het kenniscentrum de mediawijze competenties van de Vlamingen versterken. Het moet hun de nodige tools aanreiken om zich participatief en weerbaar op te stellen in de snel veranderende en gemediatiseerde samenleving. Daarbij moet er prioritair aandacht gaan naar het versterken van de online-integriteit.

Mediawijs moet problemen belichten als cyberpesten in al zijn verschijningsvormen, haatspraak, polarisering, gebrek aan nieuwsvaardigheden met betrekking tot bijvoorbeeld desinformatie en deep fake, en de schending van de privacy. Het moet met voorbeelden uit de actualiteit de gevaren van dit alles aantonen. Ten derde moet Mediawijs extra inzetten op e-inclusie, opdat iedereen mee is in het mediawijsheidsbeleid. Het kenniscentrum of zijn partnerorganisaties moeten lacunes detecteren en daar gepast op reageren.

Een derde aandachtspunt is dat de Vlaamse Regering afspraken hoort te maken met Mediawijs over een voldoende stabiele financiering voor het kenniscentrum. Dit zien de indieners als een noodzakelijke voorwaarde om de vooropgestelde ambities te realiseren.

2.2. Toelichting door Manuela Van Werde

Manuela Van Werde benadrukt dat mediawijsheid en de aanpak van het cyberpesten steeds belangrijker worden in een gedigitaliseerde wereld. De Vlaamse Regering heeft dit in haar regeerakkoord aangegeven, net als minister Dalle in zijn beleidsnota Media en in zijn BBT Media. Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-AC/1).

Ook de N-VA vindt het cruciaal dat dit mediawijsheidsbeleid transversaal wordt uitgevoerd en zoveel mogelijk beleidsdomeinen beslaat. In de eerste plaats kan onderwijs een belangrijk doorgeefluik zijn met betrekking tot mediawijsheid. Daarom verdienen initiatieven als Nieuws in de Klas en Mediacoach de nodige aandacht.

Het mediawijsheidsbeleid mag niet verstarren. Het moet flexibel blijven en kort op de bal spelen, gezien de snel veranderende context. Een vlotte coördinatie en meer afstemming tussen de verschillende spelers in het brede veld van mediawijsheid zijn dan ook essentieel, veeleer dan de oprichting van een nieuw centrum. Een dergelijk centrum dreigt dubbel werk te leveren, en als overheidsinstantie misschien te veel in een bureaucratisch keurslijf terecht te komen. Die visie wordt gesterkt door het onderzoeksrapport Naar een Mediawijs Vlaanderen: Doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid. Het doel van dit beleid is niet kennis om de kennis, maar de verzamelde kennis gebruiken om de Vlamingen mediawijs en dus weerbaar te maken tegen alle potentiële gevaren die gepaard gaan met de vele goede aspecten van een gemediatiseerde maatschappij.

Over problemen als cyberpesten, phishing en een gebrek aan onderscheid tussen correct en fake news heeft Mediawijs veel kennis verzameld. Dat het kenniscentrum een heel belangrijke speler is op het vlak van de mediawijsheid, heeft het ook met de Apestaartjaren aangetoond. Daarenboven heeft het zijn sporen dubbel en dik verdiend als aanbieder van Nieuws in de Klas en de opleiding Mediacoach. De indieners erkennen dat in het vierde en vijfde aandachtspunt van het voorstel van resolutie en vragen om een voortzetting ervan.

Met het oog op Nieuws in de Klas is een voldoende breed spectrum noodzakelijk, zowel qua vorm als qua inhoud, opdat leerlingen zoveel mogelijk verschillende discourses en mediatypes ontmoeten in hun ontwikkeling van een kritische houding, die zo essentieel is voor het maatschappelijke debat.

Maar daar eindigt het niet. Wat de Vlaming vandaag leert in verband met media, kan bij wijze van spreken morgen al achterhaald zijn. Levenslang leren is een noodzaak. Mediacoaches spelen dan ook een belangrijke rol op de werkvloer. De focus op sectoren als welzijn, onderwijs, bibliotheken en lokale overheden is evident. De werknemers in die sectoren komen vaak in contact met de burger en moeten daarom zo up-to-date mogelijk blijven over de media-evolutie.

Een belangrijke voorwaarde voor een gedreven transversaal en tegelijk decentraal mediawijsheidsbeleid is een welomschreven beleidskader. Daarvoor kijken de indieners van het voorstel van resolutie in de eerste plaats naar de minister van Media. Die moet bij de opstelling van de beheersovereenkomst met Mediawijs duidelijke doelstellingen formuleren en zo voor het kenniscentrum de bakens uitzetten waarbinnen het kan werken. Meten is weten, maar men moet ook weten wat men moet meten. In tweede instantie kijken de indieners ook naar de Vlaamse Regering als geheel, om bij de implementatie van de beheersovereenkomst met Mediawijs de nodige ondersteuning te bieden in de uitvoering van de beheersovereenkomst.

2.3. Toelichting door Steven Coenegrachts

Steven Coenegrachts beperkt zijn deel van de toelichting tot de accenten van Open Vld, namelijk het belang van de permanente dialoog met alle actoren in het mediawijsheidsbeleid. Uiteraard moet daarbij heel veel aandacht gaan naar kinderen en jongeren. Zij moeten hun ervaringen met de digitale wereld kunnen delen, zodat er bijsturingen kunnen gebeuren aan het beleid. Maar zoiets mag niet tot kinderen en jongeren beperkt blijven. Daarnaast is er ook nood aan informatiedoorstroming in de richting van individuen en groepen in kwetsbare situaties. De overheid moet ook aan ouders de hand reiken, zodat ze daar meer kennis over kunnen opdoen. Daarom vragen de indieners van het voorstel van resolutie dat Mediawijs zijn acties en projecten diepgaand zou evalueren aan de hand van gebruikerservaringen en publieksonderzoek in de brede zin van het woord.

De link tussen Vlaanderen en de federale en Europese instrumenten is onmiskenbaar. Vlaanderen kan niet in zijn eentje voor een 360 gradenaanpak instaan. De indieners verwachten dat minister Dalle mediawijsheid aandacht blijft geven in het overleg met, in eerste instantie, de federale overheid. Mediawijs is trouwens al een partner in verschillende projecten met EU-cofinanciering. Zo brengt B-BICO de belangrijkste Belgische bewustmakingsinitiatieven samen om hun bereik te optimaliseren en de onderlinge coördinatie en uitwisseling van ervaring en expertise te bevorderen. Daaruit is bijvoorbeeld de centrale databank betreffende mediawijsheid voortgekomen. Heel wat projecten maken het mogelijk voor Mediawijs om met Europese financiële en inhoudelijke ondersteuning zijn mediawijsheidsbeleid te versterken. De indieners vragen om die in de toekomst nog meer en beter te benutten.

Tot slot vraagt Open Vld boter bij de vis, dus om de mediawijsheid de komende jaren een stabiele financiële ondersteuning toe te kennen. Zonder passende middelen is het niet mogelijk om het eisenpakket effectief te realiseren. Een stabiele financiering is nodig om de koppositie in het Europese mediawijsheidspeloton niet te verliezen.

II. Bespreking

1. Tinne Rombouts

Tinne Rombouts gaat eerst in op het voorstel van resolutie over cyberpesten. De geneugten van de onlinewereld en de sociale media hebben een zwarte keerzijde. Het commissielid dankt Katia Segers voor de volharding waarmee ze dit in het parlement onder de aandacht en op de agenda is blijven brengen.

Alle partijen erkennen dat cyberpesten een reëel fenomeen is waaraan de nodige aandacht moet worden besteed. Verschillende experts hebben in een uitgebreide hoorzitting hun beleidsaanbevelingen gedaan. Een eerste element is dat cyberpesten één vorm van pesten is, en dus een aanpak in een algemeen antipestenbeleid veronderstelt. Deze integrale aanpak wordt op zijn beurt het best geïntegreerd in

een breder integriteitsbeleid. Cyberpesten moet eveneens een belangrijk onderdeel zijn van het hele mediawijsheidsbeleid.

Ten tweede onthoudt Tinne Rombouts de roep naar een continue aandacht voor de wisselwerking tussen onderzoek en praktijk, het veldwerk. Gie Deboutte stelde kennis als noodzakelijke voorwaarde voor duurzame opbouw voorop. Versplintering moet uitdrukkelijk worden tegengaan. Het anticyberpestenbeleid blijft dus het best via Mediawijs verlopen, om op die manier voort te bouwen op wat al bestaat. Gie Deboutte verwees in die zin expliciet naar twee reeds bestaande initiatieven van Mediawijs om ouders meer te betrekken, namelijk MediaNest en Veilig Online.

Een derde element is dat de doelgroep niet mag worden verengd tot kinderen en jongeren. Er moet ook aandacht zijn voor pesten en cyberpesten op de werkvloer. Momenteel zijn er meer data beschikbaar over cyberpesten bij kinderen en jongeren dan over cyberpesten bij volwassenen. Daarom is er nood aan onderzoek naar cyberpesten op het werk, zowel nationaal als internationaal. Het is immers niet duidelijk of het pesten daar frequenter online of face to face gebeurt. De jeugdliteratuur staat hier verder in.

Een vierde element is dat het beleid integraal moet zijn. Er mag niet enkel aandacht zijn voor het curatieve aspect. Het preventieve luik is minstens even belangrijk.

Een vijfde element is het belang van een brede focus. De tweespalt tussen dader en slachtoffer moet worden overstegen. Vaak is er in eerste instantie aandacht voor het slachtoffer. Maar daarnaast is er nood aan opbouwende en constructieve welzijnsgerichte aandacht voor pesters en omstaanders. Met het oog op oplossingsstrategieën is het belangrijk om te achterhalen waarom de pester zulk gedrag vertoont. Op dat vlak moet het taboe worden doorbroken. Ook moet er aandacht gaan naar de omstaanders. Zij kunnen vaak een cruciale rol spelen om pestgedrag te doen stoppen.

Een laatste element is de Europese rol en verantwoordelijkheid met betrekking tot mediaplatformen.

De beleidsaanpak waarvoor Tinne Rombouts opteert, steunt op vier pijlers. Ten eerste bepleit het lid de uitbouw van het platform pesten en cyberpesten, op aanbeveling van het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten in het kader van prioriteit 5 van het JKP. De Vlaamse Jeugdraad en het Kinderrechtencommissariaat hebben hiervoor op de hoorzitting over het JKP (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 478/1) uitdrukkelijk gepleit. Het platform heeft als doelstelling om alle netwerken bij elkaar te brengen en te versterken. Dat traject is al ingezet.

Ten tweede moet de Vlaamse Regering bijzondere aandacht hebben voor de problematiek van het pesten in het kader van de prioriteit 'Goed in je vel' en cyberpesten in het kader van de prioriteit 'Mediawijsheid' van het JKP.

Ten derde wijst de spreker op het belang van een transversaal mediawijsheidsbeleid, met daarin een centrale rol voor Mediawijs. Vandaar het belang van een gezamenlijke bespreking van beide voorstellen van resolutie. Het voorstel van de meerderheid besteedt expliciet aandacht aan de problematiek van cyberpesten bij de hele bevolking, los van enig leeftijdscriterium.

Ten vierde zijn er concrete voorstellen voor een versterking van het mediawijsheidsbeleid, gestoeld op de aanbevelingen met betrekking tot onder meer inclusie en kansengroepen, uit het doorlichtingsrapport en het Rapport van het Rekenhof.

CD&V kan waardering opbrengen voor het voorstel van resolutie van Vooruit, maar zal het niet goedkeuren. Ten eerste worden de kernpunten ervan meegenomen in

het voorstel van resolutie van de meerderheid. Dat laatste behelst een expliciete keuze voor een integraal pestbeleid en een transversaal mediawijsheidsbeleid, gericht op kinderen, jongeren en volwassenen.

Ten tweede roept het doorlichtingsrapport uitdrukkelijk op om versnipperd beleid te vermijden, wat niet zou stroken met een nieuw kenniscentrum voor cyberpesten. Een platform is dan een voldoende krachtig instrument. Tinne Rombouts hoopt dat Katia Segers dit erkent.

Ten derde heeft het voorstel van resolutie van de indieners van de Vooruitfractie cyberpesten als specifieke focus. Dat cyberpesten mag evenwel niet los worden gezien van het klassieke pesten. Dat zou kunnen leiden tot meer versnippering en verknipt beleid, en biedt bijgevolg minder antwoord op een preventief, kwalitatief, reactief en curatief beleid tegen zowel pesten in het algemeen als cyberpesten in het bijzonder.

Het voorstel van resolutie over cyberpesten heeft de aandacht voor het thema aangescherpt in de totstandkoming van het voorstel van resolutie over mediawijsheid. CD&V heeft de duidelijke voorkeur om het eerstgenoemde thema te integreren in het mediawijsheidsbeleid, besluit Tinne Rombouts.

2. Filip Brusselmans

Filip Brusselmans geeft aan dat deze thematiek hemzelf en het Vlaams Belang niet onberoerd laat. Vele van zijn leeftijdsgenoten worden er dagelijks tot wekelijks mee geconfronteerd, en dat geldt eveneens voor heel wat politici. Het commissielid beaamt dat het probleem niet tot de jeugd beperkt blijft, maar in de brede samenleving voorkomt. Wel meent Filip Brusselmans dat het grootste deel van de oplossing bij de jonge leeftijdscategorieën zal liggen.

Het Vlaams Belang heeft de nodige steun verleend aan Katia Segers, door haar vraag om een hoorzitting te steunen. Die is alleen daardoor mogelijk geworden. Filip Brusselmans vindt het dan ook vreemd dat Tinne Rombouts nu beweert dat de problematiek haar na aan het hart ligt. Als het aan de meerderheid had gelegen, was die hoorzitting er niet gekomen. Het Vlaams Belang heeft de hoorzitting wel gesteund vanuit de terechte verwachting dat daaruit nieuwe en nuttige inzichten zouden voortkomen.

Het Vlaams Belang ziet echter een groot pijnpunt in het voorstel van resolutie van Vooruit, met name de vraag om een nieuw kenniscentrum. Er bestaat vandaag reeds voldoende expertise. Het is beter om alles te centraliseren, onder meer bij Mediawijs. De hoorzitting heeft de spreker gesterkt in die overtuiging.

Het uitgebreide derde punt van het voorstel van resolutie van Katia Segers bevat zeker goede voorstellen, die vertrekken vanuit een uitgangspunt dat het Vlaams Belang deelt: Wetenschapsbeleid, Onderwijs, Jeugd en Welzijn erbij betrekken. Alleen een dergelijke whole school approach brengt zoden aan de dijk.

Met de verzoeken ten aanzien van de Federale Regering in het voorstel van resolutie over cyberpesten is Filip Brusselmans het dan weer oneens. Hij stelt zich vragen bij de privacy, die ook online beschermd hoort te blijven. De Federale Regering heeft zich recent weer aan een privacyschending willen bezondigen. Zo wil ze WhatsApp verplichten om gebruikersgegevens bij te houden. Zulke besluiten en wetten worden wel verworpen door onder andere het Grondwettelijk Hof, maar de Federale Regering blijft ze toch maar indienen, wat Filip Brusselmans beangstigt. De Privacycommissie heeft nog nooit zoveel negatieve adviezen gegeven als sinds het aantreden van de Vivaldiregering. De spreker dicht Katia Segers geen intenties

in die richting toe, maar vreest dat de federale overheid haar voorstel van resolutie wel zo zou interpreteren.

Ondanks de nobele doelstellingen en een paar zeer goede uitgangspunten en oplossingen zal het Vlaams Belang dit eerste voorstel van resolutie dan ook niet goedkeuren.

In het voorstel van resolutie van de meerderheid ziet Filip Brusselmans vooral een eenvoudige en snelle reactie op het voorstel van resolutie van Vooruit. De inhoud is vaag en algemeen, en brengt niets nieuws onder de zon. Aspecten als voldoende financiering en een transversale aanpak moeten sowieso vervat zijn in het beleid, en zijn dat ook al vaak. Dat voorstel van resolutie bevat alleen maar zaken die eigenlijk zo logisch zijn dat het Vlaams Belang het wel moet goedkeuren.

Tot slot geeft de spreker nog mee wat hij mist in beide voorstellen van resoluties. De oplossingen worden veelal bekeken vanuit een gezagsinstantie zoals de overheid of het onderwijs, maar te weinig vanuit het oogpunt van het slachtoffer zelf. Het weerbaar maken van de jeugd is misschien wel de grootste sleutel tot oplossingen. De jeugd pamperen zal haar niet weerbaar maken. Het komt erop aan haar bepaalde technieken, zowel fysiek als mentaal, aan te leren. De spreker vindt dat in de toekomst vooral daarop moet worden ingezet.

3. Katia Segers

Katia Segers treedt Filip Brusselmans erin bij dat de meerderheid geen hoorzitting wenste, waardoor de steun van het Vlaams Belang de doorslag heeft gegeven om die af te dwingen. Ze vindt dat uitermate triest. Alle sprekers op de hoorzitting hebben erkend dat het pesten en het daaruit voortvloeiende cyberpesten maar niet onder controle raken. Tijdens de coronacrisis is het pesten onder volwassenen op de werkvloer zelfs toegenomen. Bovendien waren alle sprekers het eens met alle voorstellen uit het voorstel van resolutie van Vooruit.

Tinne Rombouts noemt het voorstel van resolutie van Vooruit maar partieel. Katia Segers citeert eruit om het tegendeel te bewijzen. Ze vraagt de Vlaamse Regering: "(...) een gecoördineerde en structurele aanpak van (cyber)pesten te concretiseren, gecoördineerd door het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, waarbij na evaluatie en eventuele bijsturing de huidige ad-hocinitiatieven" – bijvoorbeeld in het JKP – "uit de verschillende beleidsdomeinen ingebed worden in een coherent transversaal beleid." Daartoe vraagt ze om "een onafhankelijk, multidisciplinair Vlaams kenniscentrum (cyber)pesten op te richten, dat alle beschikbare knowhow en tools bundelt en ontsluit voor alle belanghebbenden: scholen, jeugd-, sport- en socioculturele verenigingen, werkgevers, zorgverstrekkers enzovoort." De spreker wijst erop dat 'cyber' in de tekst steeds tussen haakjes staat. De insteek van het voorstel van resolutie is dus dat cyberpesten meestal een uitloper is van het pesten. Het is dus zeker niet te partieel.

Tot teleurstelling van Katia Segers zal ook haar derde voorstel van resolutie over dit probleem worden weggestemd. Positief is dat er deze keer toch al minstens hoorzittingen, een debat en een eigen voorstel van resolutie van de meerderheid zijn gekomen. In dat laatste verband sluit Katia Segers zich opnieuw aan bij een analyse van Filip Brusselmans, namelijk dat dat voorstel van resolutie van de meerderheid niet meer is dan een bestendiging van het huidige Vlaamse mediawijsheidsbeleid. Er staat op zich niets nieuws in, behalve het concrete engagement om Mediawijs duurzaam te financieren. Zelfs daarin blijft het voorstel van resolutie nog erg vaag. Wat is een voldoende stabiele financiering? Er moet meer worden ingezet op mediacoaches en er worden extra taken toegevoegd. Maar wat betekent dat? Worden er in de begroting van volgend jaar meer middelen uitgetrokken voor het kenniscentrum?

Katia Segers had op zijn minst gehoopt dat er in het voorstel van resolutie van de meerderheid meer aandacht zou gaan naar de problematiek van pesten en cyberpesten, en dat er concrete voorstellen zouden komen over hoe Mediawijs zou moeten samenwerken met andere actoren. Maar die hoop blijkt ijdel. Dat voorstel bevat van de andere kant ook weer niets waar Katia Segers tegen is. Dus zal ze het goedkeuren. Het bedroeft haar echter dat haar eigen voorstel van resolutie, ondanks de lof ervoor vanwege de sprekers op de hoorzitting, opnieuw zonder boe of ba zal worden weggestemd. Gezien het maatschappelijke belang had de indiener gehoopt op meer constructief werk over de grenzen van meerderheid en oppositie heen.

4. Steven Coenegrachts

Steven Coenegrachts vindt de nuances achter de drie stemknoppen een mooie evolutie. Naast positieve en negatieve onthoudingen is er nu ook de bedroefde voorstem.

Katia Segers krijgt van Steven Coenegrachts de credits om dit thema op de agenda te zetten. Het klopt dat er in het begin geen animo was voor de hoorzittingen, maar dat die uiteindelijk een verrijking zijn gebleken. Zoiets is voortschrijdend inzicht.

Het commissielid erkent dat de meerderheid bepaalde elementen uit het voorstel van resolutie van Vooruit heeft overgenomen. Zo beaamt hij dat er meer onderzoek moet gebeuren om het beleid adequater en fijnmaziger te maken. Maar er is een essentieel verschilpunt. Steven Coenegrachts ziet dit liever centraal gebeuren, binnen Mediawijs, en niet in een apart kenniscentrum. Hij vreest dat die versnippering anders middelen in de backoffice en de infrastructuur zou doen verdwijnen die nuttig aan het probleem kunnen worden besteed.

Het commissielid herhaalt dat het overleg met de federale overheid belangrijk is. Vlaanderen kan dit alles niet alleen oplossen.

Ondanks de droefheid achter bepaalde voorstemmen is de spreker blij met de kamerbrede steun voor dit voorstel van resolutie.

5. Manuela Van Werde

Ook *Manuela Van Werde* uit namens haar fractie veel waardering voor het werk van Katia Segers. Cyberpesten is een fenomeen dat zoveel schade berokkent dat het niet kan, niet mag en niet zal worden genegeerd.

Het voorstel van resolutie over cyberpesten is echter zo ruim opgevat dat het veel-
eer in de commissie Welzijn thuishoorde. De agendering in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media wekt de mogelijk stigmatiserende indruk dat het probleem zich vooral in dat beleidsdomein situeert. Er bestaan trouwens al initiatieven in dat domein. Voor Cultuur, Media en Sport verwijst de spreker naar de Genderkamer en de verschillende initiatieven rond welzijn op het werk. Wat Jeugd aangaat, heeft het JKP al heel wat aandacht voor cyberpesten in de verschillende domeinen die erbij betrokken zijn. Een specifiek en apart kenniscentrum voor cyberpesten vindt de N-VA minder geschikt dan het versterken van de bestaande structuren en werkingen.

De N-VA zal het voorstel van resolutie rond cyberpesten dan ook niet goedkeuren, maar is ervan overtuigd dat de belangrijke punten eruit worden meegenomen in het voorstel van resolutie rond mediawijsheid.

6. Replieken

Tinne Rombouts geeft toe dat CD&V er in eerste instantie niet mee heeft ingestemd om een hoorzitting te organiseren over het voorstel van resolutie van Katia Segers. Er waren toen echter al afspraken over hoorzittingen, onder andere met Mediawijs over de rapporten over het mediawijsheidsbeleid. De aanpak van pesten en cyberpesten maakt deel uit van dat beleid, en is eveneens een onderdeel van het nieuwe JKP, waaraan intussen eveneens een hoorzitting is gewijd.

De hoorzitting over het voorstel van resolutie bood echter de gelegenheid om ook andere experts aan het woord te laten. Hun uiteenzettingen waren inderdaad boeiend.

Er worden belangrijke stappen gezet in een gecoördineerde aanpak en in het samenbrengen van de informatie. Het is de bedoeling om voort te bouwen op die ervaring en expertise. Om die reden is CD&V niet te vinden voor een apart kenniscentrum, wat veeleer vertraging zou meebrengen. Tijdens de hoorzitting was iedereen het eens over de doelstelling om het probleem op de radar te zetten. Daarnaast was er ook consensus over dat er het best wordt voortgebouwd op het bestaande beleid.

Katia Segers uitte haar bezorgdheid over de duurzame financiering. Er werden inmiddels middelen uitgetrokken voor de extra taken. *Tinne Rombouts* heeft er vertrouwen in dat dat duurzame middelen zullen blijken.

III. Stemming

Het voorstel van resolutie van Katia Segers, Hannelore Goeman, Hannes Anaf en Freya Van den Bossche over een gecoördineerde en transversale aanpak van cyberpesten wordt verworpen met 9 stemmen tegen 1.

Het voorstel van resolutie van Karin Brouwers, Freya Perdaens, Steven Coenegrachts, Manuela Van Werde, *Tinne Rombouts* en Wilfried Vandaele over de versterking van het mediawijsheidsbeleid wordt eenparig aangenomen met 10 stemmen.

Elisabeth MEULEMAN,
voorzitter

Filip BRUSSELMANS
Manuela VAN WERDE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

B-BICO	Belgian Better Internet Consortium
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
imec	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
JKP	jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie